

А П Ъ С Н Ы

Ареспубликатә хәынтқарратә усхәартә «Апснымедиа»

2023 ш. апрель 6 № 16 (21.443)

Аипыларакәа Аицәажәарақәа Агәтәкқәа Башкортостантәи аделегация Апсны рыказаара аан

Хәажәкыра мза 30 рзы Башкортостан Ареспублика Ахада Ради Хабиров напхгара зитоз аделегация официалтә визитла Апсны иатәит. Аделегация иалахәын Башкортостан Ареспублика Апыза-министр Андреи Назаров, Башкортостан Ареспублика Ахәынтқарратә Еизара – Курултаи ахантәашы ихатыҕаф Рустам Ишмухаметов, Апыза-министр актәи ихатыҕуаф, аекономикатә фиаареи аинвестициатә политикей рминистр Рустам Муратов, адәныка економикатә еимадарақәеи аконгресстә усуреи рминистр Маргарита Большечева, атәреи атцәарадырреи рминистр Аибулат Хажин, анаплекрей атуризми рминистр ихатыҕуаф Светлана Верешчагина, ааглычреи, афымцәмчи, арфыцрақәеи рминистр Валери Галиев.

Аделегация Апсны ианатауаз амш аены, Апсны Урыстәылеи рхәаа акны асасцәа бзеила шәаабейт хәа дырҕылейт Апсны Ахәынтқарра Ахада Аслан Бжъания, иара убасгыы Апсны Аиҳабыра рхәтарнақәа. Асасцәа Апсны рыказаара аамта иалагзаны иртәит Гәылрыҕышы Очамчырей рраионқәа.

Март 31 рзы Апсны Ахәынтқарра Ахада Аслан Бжъаниеи Башкортостан Ахада Ради Хабирови Ацынцәылатә еибашырачы итәхаз хфырхәцәа анышә иахьамадоу Ахьз-Апша апарк акны ашәт шытәрақәа шытәртеит. Иара убасгыы уака збакақәа ыкәгылоу хар раҕыхьагылашцәа, Апсны Афырхәцәа Султан Сосналиеви Сергеи Дбари хатырла иргәаладыршәеит.

Анафсан Башкортостан Ареспублика Ахада Ради Хабиров напхгара ззиуаз аделегация мшәхыцит Апсны Ахәынтқарра Ахада Иусбартахь. Уака имшәҕыз аипыларакәа апсуа ган акнытә рхы аладырхәит Апыза-министр Александр Анқәаб, Апсны икоу Урыстәла ацхаражәхәаф Михаил

Шургалин, Ахәынтқарра Ахада иусбарта анапхгашы Цьансыхь Нанба.

Асасцәа бзиала шәаабейт хәа рахәо, Ахәынтқарра Ахада Аслан Бжъания иазгәеит дара Апсныка раара иазыҕшужьтәи акыр шаатцүаз. «Харт хәуажәлар акыршықәса аифызаратә еизыказаашықәа рыбжьюуп. Иахгәалашәоит аамта хьантәқәа раан Башкортостан анапхгарей ауаажәларрей ихартоз адгылар. Хтоурых адакықәа иахнарбойт апхьакагы ари хәишызара итегыы ишытәулахо, ишеикәхархо хәишабацәа ишытәртәцә амшә», – ихәеит Атәыла Ахада. Иара убасгыы уи иазгәеит Апснытәи аделегация Башкортостан рыказараан ирбаз-ирахаз акыр агәәхәара шыртәцә. «Иаххысыз ашықәс азы шәара шәкны хәказараан иахбейт шәреспубликачы акыр аиҳьзара дукәа шшәымоу. Шәыуаажәлар ракәзар, ауаа гәыразқәа, ауашы ицхраара, ивагылар иазхиоу роуп», – ихәеит Аслан Бжъания асасцәа рҕыларан.

Башкортостан Ахада Ради Хабиров иазгәеит Апсныка ироуз ааҕыһара гәәхәара дула ишрыдыркылаз. «Иаххысыз ашықәсан хреспублика шәанатәаз, сгәанала алтшәа бзиакәа аман. Убаскан

хара хәицәажәеит аринахыстәи хәишыказаашықәа итегыы рыртбааразы. Харт хәишызара акыр атоурых дууп. Уажәшәта иамтоуп Апсны Башкортостани рықәнуцка адәныкаекономикатә еизыказаашықәа итегыы инартәуланы рырфиаара», – ихәеит Башкортостан Ахада. Уи иазгәеит Апсны Башкортостани рықәнуцка азцәарақәа рызбара инапы ишантоу адәныкаекономикатә министрра ахәтарнак Олег Назаров.

Башкортостан Ахада иара убасгыы иазгәеит Апсны дареи рылшарақәа ртәи чыдала иштыртәаз. «Апсны ақытанхамшатә аалытқәа хара хзы даара аинтерес ду амоуп. Хара хганахьала акәзар, хәзиоуп Апсныка аагара азарақәа хәшеи ашықәри», – ихәеит уи. Анафсан иазгәеит Апсны аханатә аахысгыы гәабзеирачаҕартаны ишыказ. Агәәхәара шинато урт атрадициакәа рыханхәра. «Харт иахьа хартәит араионқәа. Уака иахбейт акыр асасаиртә дукәа, иара убасгыы атацәаратә сасаиртәкәа шырацәахаз, уи аинтерес ду хәзцәырнагеит», – ихәеит Ради Хабиров.

Аипыларакәа анафсан Апсны Апыза-министр Александр Анқәаби Башкортостан Ахада Ради Хабирови «Ахәәахәтра-економикатә, анаука-техникатә, асоциалтә, атуристтә, акультурачә усхкқәа рчы жаларбжьаратәи адәныкаекономикатәи аимадарақәа рынагзаразы» аикәшахәтра рнапы атцәршит. Иара убасгыы Апсны аекономика аминистр Кристина Озгани Башкортостан аекономикатә фиаареи аинвестициатә политикей рминистр Рустам Муратови аикәшахәтра рнапы атцәршит.

(Алгартә 2-тәи ад.)

Апсны-Урыстәыла Ганрацәала ацхыраара

Урыстәылатәи Афедерация Апсны Ахәынтқаррей Аахыц-Уацстәылатәи Ареспубликеи ганрацәала ацхыраара рнацәлоит, арт ахәынтқаррақәа рыжәларкәа хатәгәацхарала иалырхыз, жәларбжьаратәи азин ала ишытарку Урыстәылахь аинтеграция адгылар атара иацнацәоит. Абри атәи азгәәтоуп ахәаша, хәажәкырамза 31 рзы Урыстәылатәи Афедерация Ахада Владимир Путин ишықәиргәгәаз Урыстәылатәи Афедерация адәныкатәи аполитика аконцепция фыц ачы.

Урыстәылатәи Афедерация иара убас Апсны Ахәынтқаррей

Аахыц-Уацстәылатәи Ареспубликеи Урыстәыла аимабзиаратә еизыказаашықәа зыбжьюу ахәынтқаррақәа – Евразиятәи Аекономикатә Еидгылар алахылацәа, Ихыҕышым Ахәынтқаррақәа Рейшызара иалоу атәылақәа, иара убас Урыстәылатәи Афедерация аганахьала аконструктивтә политика назыҕзо афиаара иафәу ахәынтқаррақәа рсоциалекономикатә фиаара хадара злоу ахшыфзышыра атарала, жәларбжьаратәи рыфиаара адгылар атара иазхиоуп.

Есымчыбжьатәи аилацәажәара

Апсныпресс. Апсны Ахәынтқарра Ахада Аслан Бжъания есымчыбжьатәи аилацәажәара мшәпигейт Ахәынтқарра Ахада Иусбарта анапхгаратәи атәыла Аиҳабыра рхәтарнақәеи алархәны. Апыза-министр ихатыҕуаф, аекономика аминистр Кристина Озган афымцәмч ахархәара агәәтаразы амаругақәа раахәара инамаданы аинфраструктуратә кредит иадхәәлоу аусмәаггәтәкәа рзы аизара иалахәыиз адырра рылтеит.

Ахәынтқарра Ахада ари аусура арласразы адтә кәитцәит. Аизара иалахәыиз иара убас иалацәажәеит афымцәмч аусхк акны икоу атагылазаашы зейцшроу, чыдала звольт хәраку афымцацәахәа "Аегәара" акны имшәаҕроу аусурақәа ртәи. Цыцкәак ркны атцла хәракқәа иахьрызхәуа иахкыны, авольт ацәахәкәа шәартара рыцуп амахәтәкәа иахьырза-аигәахаз азы. Ахәынтқарра Ахада ацәахәамғангақәа ахыынзацо ирпыхагахо апыхразы адтә

ритейт. Уи ахәынтқарратә шәартадара Амацзура рнапы ианицәит ари аус анагзарачы ацхыраара алыршаразы.

Иара убас иалацәажәеит «Апарт-отелькәеи апартаменткәеи рзинтә статус ахәәакәтаразы» азақәанапроект. Апсны Жәлар Рейзара – Апарламент Аиҳабы Лаша Ашәба ихәеит, адепутатцәа Аминистрцәа Рейлазаара аофициалтә сайт акны икыпцхьу азақәан апрокект шырдыруа. Убри аан, хәзтагылоу аамтазы азақәан апрокект Апсны Жәлар Рейзара ашка имнеизац. Аилацәажәаракны иазаатгылан амшхәаҕштә акны иарбаз егырт азцәарақәа жәпакы, урт рхыцхьа-зарачы икоуп Урыстәылатәи аилахәырақәа Апсны иахьа-цанаука ринвестициатә усурақәа ирызку аиҳабырабжьаратә еикәшахәтра азцәарақәа, иара убас В. Арзынба ихьз зху ахаиртә багәаза иазку аинвестициатә прокект азы аикәшахәтра.

**Агазет
«Апсны»
аибашьра
аан**

Очамчырантэ ажэабжькэа

Август мза 14 азы ақыртта фашистцэа рыр Апсны иналала арапхьа ахымца иадыргаз апсуа қытқэа ируакуп Тамшь ақыта.

Абри ақытағы ауп дахьиз, ақыртта ар рмагэшьхэа иадыргаанза дахьинхоз апсуа шэкэыфэцэа абыргцэа рабицэа иатцанакуа Нури Барателиа. Уи иблала ибеит аибашьра рапхьатэи амшкэа инадыркны апсуа жэлари егырт иақырттауам амилацкэа рхатарнакцэеи ргэиреанзамкэа изыниаз арыццэа. Ирхырго агэакракэеи азалымдаракэеи иахьагы ибла иабоит... Убри азоуп ари абырг ааигэа иахьааишьтыз ифымтакэа рфэи игэытшьаагоу ахтыскэа дызрылацэажэо.

еиханы икэцит. Фни-гэарей еиларкэыфеуа ишааиуаз, 12-ка шыкэса зхыцуа хэычык рнапы хэымгакэа дырпхьашэеит. Иалагеит ирхэацэара.

–Уара алапхьында икылкэаз, абыржэытцэкэа амфакэа рфэи аминакэа ахытцоу хаухэароуп, акэымзар уфьсы ухахуеит – рхэеит. Ахэчы акгы имхэеит. Дшыфьатцэы-фьатцэуаз илаихан атанк длацрархэан дырхэазо дрыман иаакэлеит. Ртанк ааныркылеит рызхара дандыргэак ашьтахь.

–Шьтагы ихаумхэои, аминакэа ахытцоу,– инаифахэааит. Мап аник, адырфагык дыкэшьуа дрыман идэыкэлеит. Ахэчы уаха илымшо даналага, дыхэхэеит: «Абрака абомба ыцоуп» хэа. Уи уака акыкэцэкэоуп хэа акэымкэа, сыпхьсы еикэсырхап хэа ихэазаргы кэлоит, аха иара убрака итцэцэкэазаарын акислородтэ балон амоналла еитцэцэны. Руазэк даарылцын анышэ аамирттаан абалон анахирты, «апхьазепхьис бомба» (апсуаа рбомба) рхэан, зегьы аибарччара иалагеит. Пьытрак рызхара ианахычча ашьтахь:

– Шэнаскэа-ааскэа, апсуаа рбомба иканато ааап рхэан автоматла иеихсит. Уи акхэит иткэацит. Иакэшаны игылаз 7-8-фы азэы даанмыжкэа икэбаса иагеит.

Абас ауп дадраа акэлафцэа апсуаа рбомба ишадыруа. Акэты ашыгы ашьапхьыц ицнахуеит!

Нури БАРАТЕЛИА
«Апсны», №15, 1993 ш.

ухэама?» – ақыртта гвардия аруаф иавтомат ихэда иаахыпхэан, – «уапхьсуазар, аа, абасоуп апсуаа зегьы ишырзауа» – ихэан, иабцэар ахы Зурик ифэи ифэтеикын акэкэахэа ифэтирпкэеит.

Абри еипхьш акацэара мариям, зегьы ирзуам, ақыртта фашист, гэы зызтам, агыгшэыг иакэымзар.

АПСУАА «РБОМБА»

Изкэымгэыбуаз ианакэшэа апсуаа рыцкэынцэа агэыркхэа игылеит рыпхьсадгьыл ахьчаразы. Аха изла? Иабакоу абцэар! Уаапхьсыралагы хмачми?! Акэалзтэы еибашьыгакэа напцэцэы иузынкылома.

Аха агэакрафэи ухы иаурхэалак кэлозаап. Апсуаа рцеицэа ирылдыршеит аба икэалзтэы техникакэа злааныркылашаз азбарагы.

Убас зны ақыртта «фырхэацэа» Кынды абжьалартакэа руак ртанккэа рыла ибжьаланы рфэанаарха, зхы изахэоз хэычгы-дуггы рхы ахынахоз

Ажурнал акны – ажэабжькэа фба

Кабарда-Балкария, Нальчик акалак афэи итыцуа алитература-сахьаркыратэи ауаажэларра-политикатэи журнал «Литературная Кабардино-Балкария» адакыкэа ирнылеит апсуаа поет, апрозаик Анатоли Лагэлаа иажэабжькэа «Ануаа-рхэы», «Апсадгьыл акуп». Арт ажэабжькэа 1992-1993 шш. Апсны жэлари Рфьыңцэтылатэ еибашьра атема иазкуп. Ажэабжькэа еицеигеит ажурналист, ашэкэыфэа, агазет «Эхо Абхазии» аредактор хада Витали Шариа.

Анатоли Лагэлаа – апоет, апрозаик, Апсны ажурналистцэа Ридгыла алахэыла, Урыстэылеи Апсны рышэкэыфэцэа Ридгылакэа рлахэыла, Дырмит Гэлией

Таиф Ацэбеи рыхьз зху апримакэа рлауреат, акультура зэафсазтэыз аусуфэ, алитература-сахьаркыратэи ауаажэларра-политикатэи журнал «Алашара» аредактор хада. Анатоли Лагэлаа – фажэа инарзынапхьуа ажэеинраалакэа, ажэабжькэа, аповесткэа реизгакэа дравторуп.

Арфышьыгакэа рымырхит

Аушьтра-гэатаратэ тып акны амашьына агэатаран ирыпшааит, иагырымырхит аполиетилентэ еилахэаракэа. Урт иргэылан ахьырапшра змоу аматэашьаркэа. Иара убас ирыпшааит 4 трак иртак (40 цыра) «нейронтин» хэа изышьтоу ахэшэ. Атэыла фонуцкэатэи аускэа Рминистрра аексперт-криминалтэ центр адырранцэала, ирымхьыз, зыкапан – 0,617 гр. ркынза иназо аматэашьар «героин» хэа изышьтоу наркотикатэ хархэагоуп. 4 трак иртак «нейронтин» хэа изышьтоу, зеилазаарафэи аихарак «габалентин» ала ишьакегылоу ахэшэ ауп. Иарбоу афакт ала ашьаусеилыргара хацыркхоит, уи азэы итегь адырратэра кэцэахоит хэа ианацэахуеит Апсны Ахэынцэкарратэ хэзалхратэ еилакы аофициалтэ сайт.

Харада идырзыз ххакымырштырц

1937-тэи ашыкэскаа рзы имфэагысуаз арепрессиа аамтэ хьамтакэа зегь реиха ааха знатэз апсуа жэлари хауп. Апсны атоурых адакыкэа унаргылапхьыр иуархэоит иреифьыз, иреифьызакэаз хцеицэа харада ахара рыдцэны, рыгрфэи амырхэазакэа иштэдырхоз. 1930-1940 шыкэсанза арепрессиа аамтэ иалазыз хэжэлари хыпхьызаара 7 нызкы инархьхэжэо – урт зегьы изыхдыркэаз рзымдырзо ашьра рыкэцэан. Рызегьы икэыпхьшаз инадыркны 40 шыкэса иртымсыцыз ракэын. Игыгшэыграз, урт антадырха ашьтахьгы иртынхаз ртаацэа алаапхьышаа рыртакэомызт, «Жэлари раба итэахэа» хэа ирышьтан. Иахьа уажэранзагы ихамоуп урт ртоурых згэатэ итэцэахны иаазго. Урт рыпхьшаара, рыфэцажэара – ари атоурых агэынкыла, атоурых аикэырхара иашьаноуп, хэы змазам, пьгара зкэым бакоуп. Акраацуеит абри амфа хэантэ, ашьабаа ду, адырра дукэа зцу, дануижьтэи еицырдыруа ажурналист нага, «Ахьз-Апхьша» аорден занашьоу Екатерина Гьаргыпхьа Бебиа.

Арт амшкэа рзы С.Чанба ихьз зху адраматэ театр ахьырафэи имфэагысит Екатерина Бебиа лышэкэакэа: «Харада ахара зыдтэз», «Ахаштра акынтэи – ахьз камшэара акынза» рзыргара. Урт рызкуп 1930-1940 ашыкэскаа иртакэаны харада ахара рыдцэны идырзыз Апсны ацеицэа. Уахь иацэнакуеит Лыхны, Дэрыпхьш, Кэланыхьхэа, Ачандара, Тамшь, Кэтол, Цьгьарда, Бэада иреифьыза рцеицэа.

Ашэкэа азыргара Апсуа театрафэи иахьыицэа з машэыршэа икэлаз акы акэым. 1937 шыкэсазы абри ахьырафэи ауп 13-фьк Апсны ацеицэа иашакэа рус ахьырызбаз.

Атеатр фэныртэаа еизаз ажэлари «Бзиала шэаабейт хэа рахэо, автор илхэеит: «Абарт афшэкэык баканы срыхэапхьуеит, избанзар харада идырзыз, дара ирзымхэаз рфэахэы иара иахэоит. Сыбжы иахауазтгы, иахьа Шамиль Хэсин-ипхьа Пэлиа абас иасхэарц стэахын, 42 шыкэса рапхьа командировка хэсабла сушьтит Калдахэара акытан Ампэараа идырзыз ртоурых тысцаарц, убри аахыс иахьа уажэраанзагы сызнутэз амфа сануп», – лхэеит лара.

Ажэахэ кэртцеит Лыхны акыта абыргцэа рхеилак аихабы Валикэа Гобечиа, Апсуа абазаконгрэс аофис аналпхьагы Темыр Рэкааа, иара итабуп хэа леихэеит автор лышэкэакэа рзы. Харада ибжьазыз ирызкны Екатерина Бебиа илфэы ажэеинраала дапхьейт актиор Даур Арухаа. Азал акны итэаз зегьы минуткэи афымтрала,

ршьапы икэгыланы иргэаладыршэеит арепрессиа иалазыз. Ахэылпэаз мфэагызгоз Саида Габниа ажэа лылтэит арепрессиа иалазыз имацэа Жанна Капашевизэ, акыта Лыхны. Екатерина Бебиа ажэа кэандала дылгэалалыршэеит Константин Озган. Азалафэ итэаз ипхьацэа ашэкэы хамтэс ирылтэит.

Автор итабуп хэа ралхэеит лышэкэакэа ртыжьрафэи ацхьыраара лытэаз Муса Екзэков, Апсны Ахада Аслан Бжьбаниа, Апхьза-министр Александр Анкэаб, афинанскаа рминистр Владимир Делба. Кэланыхьхэа – Руслан Гэыблиа, Алик Осиа, Аида Трапхьш, ашэкэы аредакторра азызуз Иулиа Соловиова, афотокэа аус рыдызулоз Наира Гэымба. Ашэкэы ацэа асахьа тыхит Бэтал Цьапуа.

Ацыхэтэан икэгылеит Апсны Афьрхэца Шамиль Азынбей, Аслан Басариев, урт инатэцэны иазгэартэит Екатерина Бебиа лусумтакэа Апсны атоурых азы ацэа ду шрымоу. Итабуп хэа лархэеит ахатэампхьэисра иаалырпхьызыз азы. Иалыркааит иара убас афэар бзиа шейтэлаазо. «Ари апхьыпхьш бзиа иазхэоуп», – ихэеит Шамиль Азынба икэгыларэфэи.

Асценэф хабарда идырзыз ртынхэцаа ирфэыз асалам шэкэакэа ирыпхьхон ажурналистика акэша астудентцэа. Жэандэрыпхьштэи абжьаратэ школ адиректор Цьума Габуниа икэгыларэфэи ажэалагала кэитцеит Екатерина Бебиа абарт лышэкэакэа афбагы Дырмит Гэлиа ипремиа ранашьара иапхьсоуп хэа. Ажэа ихэеит Москвантэи иааз апсуаа диаспора ахатарнак Отар Ласариа.

Ашэкэакэа рзыргара иазкыз аипхьыла хьыркэшо амфэапхьа Саида Габниа итабуп хэа ралхэеит атеатр актиорцэа Мадина Аргэаа, Даур Арухаа, Хьыбла Мыкэба, Циала Инапхьшба, Уасил Зизариа убас егыртгы.

Уаха икамлааит Апсны атоурых азы абри афэыза ахтыс, иахыгызэаит агэеанызаара.

Наира САБЕКИА

Ахьтэы медалкэа

Зтэпхьыкэра хэаакэцоу аилазаара «Апсны афкэеи азкэеи»

итнажьуа хэ-хкык афкэа Жэларибжьаратэи аконкурс афэи ахьтэы медалкэа ранашьахейт. Абри атэы аанацэахуеит азауад Инстаграм афэи иамоу адакыа. Аконкурс мфэагысуан Шэача акалак, хэажэакырмаза 23 - 25 рзы. Амедалкэа ранашьахейт: акрызхьыцуа афеикэтэа капшь «Аштэ Лаша», акрызхьыцуа афеикэтэа капшь «Атауад», еикэтэахьоу, агэилпштэы змоу афэа «Гэымстэа Аштэ», – еикэтэахьоу афэа капшь «Чегем», ифыхаам афеилачча шкэакэа «Лыхны».

АПСНЫМЕДИА

Ареспубликатэ хэынцэкарратэ усхэарта «Апснымедиа»

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

ател: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
атызтыгы: Апсны, Акэа ак., Ажэанба имфа, 9

Аредактор хада
инапынтэакэа назыгзо
Борис КАЦЬИА

Агазет адцэла ифым астэтиа ахэ аредакция иазшэазом

Агазет ахэ – 20 маат